

ACmodellen för problembaserat förslagsställande

ACmodellen ställer upp ett ideal för hur man i en diskussion bör lägga fram ett förslag som syftar till att lösa ett problem. Modellen innehåller dessutom en beskrivning av hur man kan invända mot eller problematisera ett sådant problembaserat förslag.

Presentera ett problembaserat förslag

Förslagsställandet bryts ned i tre delar. Först ska problemet etableras, sedan ska tesen presenteras och preciseras, och slutligen ska förslaget lösningskraft motiveras.

1. Att etablera problemet.

För att etablera problemet måste problemet beskrivas. Därefter ska problemet värderas. Slutligen ska man motivera att problemet kräver en aktiv lösning.

- A. **Beskriva problemet.** Här gäller det att skilja mellan det som orsakar elände och själva eländet. För att beskriva problemet ska man lyfta fram och belägga de fakta som skapar problemet. Det innebär att man i neutrala ordalag berättar hur det förhåller sig och med argument visar att beskrivningen är hållbar.
- B. **Värdera problemet.** I denna del visar man med argument att det som beskrivits i del A är negativt. Man värderar beskrivna fakta (visar att de är relevanta) genom att exempelvis visa att de leder till negativa konsekvenser (använd konsekvensargument) eller att de innebär brott mot en regel eller kränkande av en rätt (använd pliktargument). Här kan det, när skuldfrågan är relevant för lösningen, vara lämpligt att belysa vems som är skyldig till problemets eller dess negativa sidor.
- C. **Problemet måste lösas.** För att skapa en naturlig övergång till nästa del av förslagsställandet gäller det att motivera behovet av en aktiv åtgärd; att argumentera för att problemet inte kommer att försvinna av sig självt. Skulle problemet gå bort utan åtgärd är ju tesen meningslös. När man argumenterar för att en aktiv handling behövs kan man exempelvis peka på att problemet funnits länge utan att mattas av, eller till och med förvärras med tiden.

2. Presentera och precisera tesen.

Ställ upp förslaget dels med en spetsformulering som ryms i en enkel mening. Denna mening rymmer naturligtvis inte tillräckligt med information om förslaget. Därför ska spetsformuleringen kompletteras med en precisering av förslaget. Denna precisering ska besvara frågorna nedan.

- A. **Vem** eller vilka är det som ska utföra förslaget och vem eller vilka är det som åtgärden riktar sig mot
- B. **Vad** är det som ska göras?
- C. **Hur** ska det göras? Vanligtvis kan en och samma sak göras på ett mycket stort antal sätt. Vilket sätt föreslås? Var konkret och ange fakta om kostnader och metoder etc.
- D. **När** ska det göras? Vilken är starttiden, ska det pågå en viss tid. När ska förslaget vara helt genomfört?
- E. **Var?** Ska förslaget genomföras på en bestämd plats, ska åtgärden vara giltig i hela landet eller en del, eller är det världsomspännande?

3. Motivera tesens lösningskraft i förhållande till problemet.

Här gäller det att visa att tesens förslag minskar det problem man etablerat. Antingen kan man visa att tesen påverkar både beskrivningen av problemet och värderingen av problemet, eller om den bara påverkar värderingen av problemet. Tesen påverkar problemets beskrivning om åtgärden som föreslås ändrar på de fakta som skapar problemet. Tesen påverkar värderingen av problemet om åtgärden blockerar eller minskar den skada som problemet ger upphov till. Det är viktigt att vara precis i sina anspråk vad gäller lösningskraftens omfattning. Hur effektivt motverkas problemet? Är det alla negativa fakta som helt elimineras eller är det bara några vars negativa effekter delvis mildras? Visa med argument att bedömningen är hållbar! Man ska även ange tidsperspektivet på lösningskraften. Uppnås effekten omedelbart eller först efter flera år? Visa med argument att bedömningen är hållbar! Har tesen positiva bieffekter som egentligen inte rör problemet, kan det vara en poäng med att nämna dem också.

Invända mot problembaserade förslag

När man invänder mot ett förslag som utgår från ett problem undersöker man om förslaget är välgrundat. Kritiken av ett förslag ska koncentreras till förslagets svagaste punkter. Här kommer en genomgång av vilka svagheter ett förslag kan ha. Genomgången speglar naturligtvis de krav som ställs på ett välgrundat förslag. Man kan antingen destabilisera problemet, kritisera tesen eller attackera lösningskraften

1. Destabilisera problemet.

Problemet kan destabiliseras genom att man visar att beskrivningen är ohållbar, att värderingen är felaktig eller att problemet kommer att lösas av sig självt.

- A. **Beskrivningen är ohållbar.** Förespråkarna för förslaget har ju lagt fram argument för att vissa fakta eller förhållanden skapar ett problem. Ett sätt att kritisera deras förslag är att visa att denna beskrivning innehåller sakfel eller att det åtminstone är osäkert om världen är som de påstår att den är. Det gör man antingen genom att vederlägga de argument som förespråkarna lagt fram för sin beskrivning eller komma med egna invändningar mot beskrivningen.
- B. **Värderingen är felaktig.** Förespråkarna har hävdade att det beskrivna problemet leder till elände. För att ifrågasätta detta kan man argumentera mot att de negativa konsekvenserna uppstår, eller att problemet verkligen exemplifierar ett pliktbrott eller en kränkt rättighet. Som ett andra led i kritiken kan man hävda att även om dessa negativa drag finns hos problemet så är de inte fullt så eländiga som förespråkarna hävdar. I vissa fall kan man omvärdera problemet och lyfta fram det som förespråkarna lyfter fram som negativa sidor som något genuint positivt. Har någon utpekats som skyldig kan det ifrågasättas och skulden förflyttas.
- C. **Problemet löser sig av sig självt.** Kan man visa att det är hållbart att problemet försvinner av sig självt inom rimlig tid så försvinner behovet av den framlagda tesen. Här kan jämförelser med liknande problem vara en viktig argumentativ strategi.

2. Kritisera tesen.

Tesen kan kritiseras utifrån att den är oklar eller orealistisk.

- A. **Oklar tes.** Formuleras tesen på ett oklart sätt så blir förslaget sämre. Det går inte att ta ställning till en obegriplig eller svårbegriplig tes. Där för kan man kritisera tesen om den inte ger svar på de fem frågorna om *Vem, Vad, Hur, När* och *Var*.
- B. **Tesen är inte realistisk.** Här är strategin att hävda att tesen inte kommer att kunna genomföras, antingen därför att personerna inte kommer att göra det, metoden är omöjlig, tidsramen för snäv eller platsen oduglig.

3. Attackera lösningskraften.

När man attackerar tesens lösningskraft utgår man från vad förespråkarna har hävdat. Men det finns också några möjliga strategier som kräver en hel del eget arbete. Till de vanliga strategierna räknar man in tesen påverkar inte problemets beskrivning, påverkar inte problemets värdering, har negativa bieffekter samt att det finns en bättre alternativ tes.

- A. **Tesen påverkar inte problemets beskrivning.** Här vill man visa att tesens effekt på problemets beskrivning är mindre än vad förespråkarna hävdat. Man kan göra detta genom att vederlägga förespråkarnas argument för den effekt de hävdar eller komma med egna invändningar mot den påstådda effekten
- B. **Tesen påverkar inte problemets värdering.** Återigen är poängen med strategin att visa att förespråkarna utlovar för mycket. Man får hävda att de negativa sidorna hos problemet inte minskar i den grad eller takt som förespråkarna argumenterat för.
- C. **Tesen har negativa bieffekter.** Här argumenterar man för att förslaget kanske har lösningskraft, men att det därtill har allvarliga nackdelar – att det skapar andra problem.
- D. **Alternativ tes.** Denna strategi förutsätter en hel del kreativt arbete då den innebär att man lägger fram en egen tes som har bättre lösningskraft i förhållande till problemet än vad förespråkarnas tes har. Strategin består i att man presenterar och presenterar en egen tes och att man visar att dess lösningskraft ska föredras jämfört med förespråkarnas tes antingen eftersom den löser en större del av problemet eller gör det snabbare eller billigare. Notera att denna strategi bygger på att man accepterar det etablerade problemet, men man menar att det finns en tes som bättre tar itu med tesen än den som föreslagits av förespråkarna. Det är viktigt att ens egen tes är ett alternativ till den ursprungliga, dvs att den inte kompletterar den ursprungliga tesen utan istället ersätter den. Det hindrar inte att den alternativa tesen bygger på en modifiering av förespråkarnas tes.